

License Information

Study Notes (Biblica) (Swahili) is based on: Biblica Study Notes, [Biblica Inc.](#), 2023, which is licensed under a [CC BY-SA 4.0 license](#).

This PDF version is provided under the same license.

Study Notes (Biblica)

Kumbukumbu la Torati 1:1-3:29

Watu wa Israeli walikuwa katika tambarare za Moabu. Hapo ndipo walipofika mwishoni mwa kitabu cha Hesabu. Ilikuwa kwenye mpaka wa Kanaani. Walikaa hapo katika kitabu chote cha Kumbukumbu la Torati.

Kumbukumbu la Torati ni rekodi ya pili ya sheria za agano la Mungu na Waisraeli. Sheria hizo zimeandikwa kwa mtindo wa mkataba wa kawaida wa nyakati hizo. Mikataba ilikuwa makubaliano kuhusu kile kila mtu au kundi lililokuwa na wajibu wa kufanya. Ilikuwa ya kawaida kati ya wafalme na watu waliowatawala. Katika Kumbukumbu la Torati, Mungu ni Mfalme na Waisraeli ni watu wake (watu wa Mungu).

Sheria zimeandikwa katika ujumbe mrefu ambao Mose alitoa kabla ya kufa. Mose aliwakumbusha watu kuhusu safari yao na sababu ya kuichukua. Walianzia Mlima Horebu. Mlima Horebu ulikuwa jina lingine la Mlima Sinai. Walisafiri hadi nchi ambayo Mungu alikuwa ameahidi kumpa Abrahamu, Isaka na Yakobo.

Kule Kadesh Barnea, watu walikataa kuingia Kanaani. Walikuwa na hofu. Waliamini kwamba Mungu aliwachukia. Lakini hii haikuwa kweli. Mungu aliwapenda. Alihakikisha kwamba walikuwa na kila kitu walichohitaji walipokuwa wakizunguka jangwani.

Wakati wa safari yao Waisraeli hawakushambulia makabila yoyote ya watu waliokuwa na uhusiano nao. Hii ilijumuisha watu wa Edomu, Moabu na Amoni. Lakini walishinda vita dhidi ya Waamori na wakaanza kuishi katika ardhi zao.

Mose aliomba (sala) kwa Mungu na kumwomba Mungu amruhusu kuingia Kanaani. Lakini Mungu alimruhusu tu kuona nchi hiyo. Kisha Mose alimsaidia Yoshua kujianaa kuongoza Waisraeli kuingia Kanaani.

Kumbukumbu la Torati 4:1-43

Wachache sana kati ya watu wazima wa Israeli ambao walikuwa kwenye Mlima Horebu walikuwa bado hai. Wengi wao walikuwa wamekufa jangwani. Watoto wao walikuwa wamekua watu

wazima na walikuwa karibu kuingia Kanaani. Kwa hiyo Mose alirudia agano la Mlima Sinai.

Mungu alikuwa ameweuka agano na Waisraeli ambao walikuwa wameondoka Misri miaka mingi iliopita. Lakini aliliweka tena na Waisraeli wote waliozaliwa baada ya kutoka Misri. Mungu alitaka wajue kwamba agano lake nao lingedumu milele. Ndiyo maana Mose aliwaambia kana kwamba walikuwa watu wazima katika Mlima Horebu.

Katika Mlima Horebu, watu waliskia sauti ya Mungu lakini hawakuona umbo au sura yoyote. Kwa sababu hii hawakupaswa kutengeneza picha au sanamu za Mungu. Hakuna kitu walichowenza kuona au kugusa kilipaswa kuabudiwa. Mungu wa kweli pekee ni Mungu ambaye Waisraeli waliskia kwenye Mlima Horebu. Sheria zake ziliwafundisha kuwa na hekima na ufahamu.

Mungu alitaka mataifa yote yatambue kwamba Mungu wa Waisraeli alikuwa karibu nao. Alitaka watambue kwamba yeze ni mpole na mwenye upendo. Anatawala kwa haki, hekima na ufahamu. Hii ingefanya mataifa mengine yatake kumjua na kumwabudu Mungu wa kweli. Hii ilikuwa njia moja ambayo Mungu angeweza kubariki mataifa yote kupitia Waisraeli.

Kumbukumbu la Torati 4:44-11:32

Mungu pekee ni Bwana aliywatoa Waisraeli kutoka utumwani. Kumbukumbu la Torati 6:4 lilionyesha jambo hili wazi kabisa. Sura hiyo ni sehemu ya ile inayoitwa Shema.

Waisraeli walipaswa kuonyesha kwamba wanampenda Mungu kwa kumtii. Ili kumtii, walihitaji kukumbuka yote aliyowafanyia. Walihitaji kukumbuka amri zake zote. Hii ilijumuisha Amri Kumi.

Ikiwa Waisraeli walimpenda na kumtii Mungu kwa uaminifu, Mungu angewatumia kule Kanaani. Wangkuwa chombo cha Mungu kuleta hukumu dhidi ya Wakanaani. Mungu angewafukuza Wakanaani. Angewaruhusu Waisraeli kuishi huko kwa amani.

Waisraeli walipaswa kubaki wanyenyekuvu. Mungu hakuwa amefanya agano nao kwa sababu walikuwa bora kuliko Wakanaani. Kwa kweli, walikuwa watu wakorofi sana. Wakati walipoabudu sanamu ya ndama wa chuma, ilikuwa

mfano wa hilo. Ndivyo ilivyokuwa wakati wa Kadesh Barnea walipomwasi Mungu.

Mungu huchagua jinsi ya kuonyesha upendo wake kwa watu. Kwa Waisraeli, aliionyesha kwa kufanya agano nao.

Kumbukumbu la Torati 12:1-14:26

Waisraeli walipaswa kumwabudu Mungu pekee. Hawakuruhusiwa kuabudu miungu ya uongo ya Wakanaani.

Waisraeli walipaswa kuharibu kila kitu kilichohusiana na miungu hiyo ya uongo. Pia walipaswa kumwangamiza mtu ye yeyote aliywashawishi waabudu miungu ya uwongo Hii ilijumuisha manabii, watu katika familia zao na watu katika mji wowote katika Israeli.

Waisraeli walikuwa huru kuua na kula wanyama wasafi ambao hawakuwa sadaka. Walikuwa huru kufanya hivi popote walipoishi.

Dhabihu zao zote zililitajika kuleta mahali pamoja. Hii ilijumuisha sehemu ya kumi ya mazao yao na wanyama wa kiume wa kwanza waliozaliwa na mifugo yao. Dhabihu zilipaswa kuleta mahali ambapo Mungu alichagua kuweka jina lake. Hii inamaanisha kwamba ilikuwa ni mahali ambapo alifanya uwepo wake ujulikane.

Pahali hapo palikuwa hema takatifu. Baadaye Mungu alichagua hekalu kama mahali maalum kwa jina lake. Hilo lilitokea baada ya Waisraeli kuishi Kanaani kwa miaka mingi.

Kumbukumbu la Torati 14:27-16:17

Kumbukumbu la Torati ilifundisha njia nyingi ambazo Waisraeli walipaswa kuwajali watu wenye uhitaji. Wale ambao walikuwa wamefanikiwa kulima ardhi yao walipaswa kutoa kwa hiari kwa wale wenye uhitaji. Kitendo hiki kilionyesha walichofikiria na kuhisi. Kilionyesha kuwa walikuwa na shukrani kwa Mungu kwa kuwapa yote waliyonayo. Kilionyesha kuwa walimwamini ataendelea kuwapa mahitaji yao. Kilionyesha kuwa walijaa huruma kwa wengine.

Mose alielezea jambo hili kama kuwa na moyo ulio safi. Hiyo ilimpendeza Mungu. Kila baada ya miaka mitatu, Waisraeli walipaswa kuweka kando sehemu ya kumi ya mazao yao. Hii ilitumika kuwapatia Walawi na watu wenye mahitaji katika jamii zao.

Kila miaka saba Waisraeli wote walipaswa kusamehe Waisraeli wengine waliokuwa na

madeni yao. Pia walipaswa kuwaacha huru watumishi wao. Wakati wa sherehe, walipaswa kushiriki chakula chao na watu wenye uhitaji. Hii ingesaidia kila mtu kuwa na furaha kamili wanapomwabudu Mungu.

Kumbukumbu la Torati 16:18-18:22

Viongozi wa Israeli walipaswa kuwa waadilifu na kufanya kilicho sahihi. Viongozi walijumuisha majaji na maafisa katika makabila 12 ya Israeli.

Walijumuisha pia Walawi, makuhani, wafalme na manabii. Viongozi walipaswa kutii amri za Mungu. Walipaswa pia kuwasaidia watu kumtii Mungu.

Hawakuwa kamwe kuwaongoza watu kuabudu miungu ya uongo. Wala hawakupaswa kuiga njia ambazo Wakanaani waliabudu miungu yao. Waisraeli walipaswa kuwaheshimu viongozi wao. Wangeonyesha heshima yao kwa kufanya kile ambacho viongozi waliwaambia wafanye. Pia walionyesha heshima kwa kushiriki matoleo na Walawi na makuhani.

Mose alitaja nabii ambaye angekuwa kama yeye. Manabii wengi baada ya Mose walikuwa waaminifu wawakilishi wa Mungu na Waisraeli. Lakini miaka mingi baadaye, watu walielewa kuwa huu ulikuwa unabii kuhusu Yesu. Yesu alikuwa nabii ambaye Mose alikuwa ameongea juu yake.

Kumbukumbu la Torati 19:1-26:19

Agano la Mlima Sinai lilijumuisha sheria nyingi kuhusu maisha ya jamii mionganii mwa Waisraeli. Kulikuwa na sheria kuhusu uhalifu, ndoa, familia, biashara na vita. Sheria nyingi kati ya hizi zilikuwa kama sheria ambazo makundi ya watu waliozunguka Waisraeli walifuata. Zilionyesha desturi zilizokuwa za kawaida wakati huo.

Mungu pia aliwapa watu wake sheria nyingine ambazo zilikuwa tofauti na desturi zilizokuwa za kawaida. Sheria hizi zilionyesha jinsi watu wa Mungu walivyopaswa kuwa watakatifu na kutengwa kwa ajili yake.

Waisraeli walipaswa kutunzana. Hawakupaswa kumdhulumu yeyote. Badala yake, walipaswa kila mara kufanya kilicho sawa na haki. Hii ilionyesha kwamba walikumbuka jinsi Mungu alivyowaokoa kutoka watumwani. Ilionyesha kwamba walimwamini yeye kuwapa kila kitu walichohitaji.

Kanuni hizi zilifanya iwe wazi kwamba kila mtu alikuwa na jukumu kwa Mungu. Waliwajibika kwa yale waliyofikiri, kusema na kufanya.. Na wote

pamoja kama jamii walikuwa na jukumu kwa Mungu. Hii iliwaruhusu kufurahia mambo yote mazuri ambayo Mungu aliwapa. Kuwa watu wa Mungu kulifanya Waisraeli kuwa hazina maalum kwa Mungu mionganoni mwa makundi yote ya watu.

Kumbukumbu la Torati 27:1–30:20

Waisraeli walilazimika kujenga madhabahu katikati ya nchi ambayo Mungu aliwapa. Juu yake walipaswa kuandika rekodi ya agano lao na Mungu.

Kisha makabila 12 yalilazimika kusema baraka za agano na laana za agano kwa sauti. Walilazimika kutangaza baraka kutoka Mlima Gerizimu. Walilazimika kutangaza laana kutoka Mlima Ebali.

Kwa njia hii jamii nzima ingeelewa maana ya kutii agano. Baraka za agano ziliongoza kwenye maisha. Jamii pia ingeweza kuelewa nini kingetokea ikiwa wangekosa kutii. Laana za agano ziliongoza kwenye kifo. Mambo yangekuwa mabaya kiasi kwamba Wamisri hawangetaka hata Waisraeli kama watumwa tena.

Mose aliwasihii watu kuchagua uzima kutoka kwa Mungu badala ya kuchagua kifo. Hata hivyo, hata baada ya laana za agano wangeweza bado kumrudia Mungu. Wangeweza kuonyesha upendo wao kwake kwa kumtii tena. Mara tu walipofanya hivyo, Mungu angekuwa tayari kuwabariki tena.

Kumbukumbu la Torati 31:1–34:12

Mose aliitwa mtumishi wa Bwana. Alihudumia Mungu kwa kuwaongoza Waisraeli kutoka Misri hadi mpakani mwa Kanaani.

Alimtumikia Mungu kwa kuwafundisha Waisraeli jinsi ya kuishi kulingana na njia za Mungu. Aliwaandaa kuendelea kusikia sheria za Mungu na kuzisoma baada ya kufa kwake.

Alimtumikia Mungu kwa kumwandaa Yoshua kuongoza watu kuingia Kanaani. Alimtumikia Mungu kwa kuwaonya Waisraeli na kwa kuwabariki.

Mose aliwaonya kupitia wimbo. Wimbo huo ulikuwa kuhusu Mungu ni nani na jinsi alivyowatunza Israeli. Wimbo huo pia ulikuwa unabii kuhusu jinsi Waisraeli wangeacha kumfuata Mungu.

Mose pia alisoma shairi ili kubariki kila kabilia kwa maneno ya matumaini. Baraka na maneno ya matumaini yalitokana na Mungu. Mungu ndiye ambaye angewalinda na kuwapa kila kitu walichohitaji.

Mungu alikuwa Mfalme wao na Mwokozi. Mose alikuwa mtumishi tu. Alimtii Mungu hata ilipofika wakati wa kufa kwake.